

"... amíg ember az ember, addig olvasni fog."

Beszélgetés könyvről, olvasásról Rózsavölgyi Gáborral

Ötödik évét ünnepli az „Olvass többet” irodalmi vetélkedő az Ady Endre Gimnáziumban. Interjúsorozatunkban sok ismert embert kérdeztünk már meg olvasási szokásairól. Most az iskolánk igazgatójával, Rózsavölgyi Gáborral készített riportot olvashatja az érdeklődő Olvasó.

Beszélgetésünk után nyílt meg az Ady Endre Gimnáziumban az a könyvkiállítás, amelyen az Olvass többet! irodalmi vetélkedő öt éve alatt ajánlott műveket lehet megtekinteni. Megnyitó beszédében igazgató úr kiemelte a könyvek, az olvasás szerepét, s elmesélte azt is, hogy annak idején, gyerekkorában a tanítói kérdésre: mit vinne magával egy lakatlan szigetre, ő a könyvet választotta, mert abban minden benne van, amit tudni kell az életről.

Ki a kedvenc írója?

Nagyon sok kedvencem van, így nehéz lenne egyet kiemelni. Ez tulajdonképpen változó is. Ha azt kérdeznék tőlem, hogy ki volt nyolc éves koromban, biztos mást válaszolnék, mint mondjuk 16 évesen. Én kifejezetten szeretem Orwell és Hemingway írásait, ugyanakkor kedvelem Vámos Miklóst és Horváth Györgyöt is. Drámaírók közül Dürrenmattot tudnám kiemelni. Ezeken kívül azonban még sok kedvencem van.

Milyen műfajú könyveket olvas inkább?

Valószínűleg a szakmámból kiindulva, a legtöbbet nem szépirodalmi műveket olvasok, hanem elsősorban történelemmel és politikával kapcsolatos szakirodalmat. Ennek megfelelően kikapcsolódásként is, inkább azokat a bestsellereket részesítem előnyben, aminek valami köze van a történelemhez. Gondolok itt például a Da Vinci kódra és társaira. A szépirodalomban szinte mindenevő vagyok. Arra is figyelek, hogy olyan műveket olvassak, amelyeket azért illik a kezünkbe venni. Így ismertem meg például Gabriel García Marquez Száz év magányát, hiszen tudtam róla, hogy Nobel-díjas mű, és azt illik elolvasni. Van olyan is, amikor valaki ajánl egy művet, és ha izgalmasnak találom, akkor elolvasom. Hiszem, hogy minél többet olvasunk, minél többet tudunk, annál jobban fény derül a hiányosságainkra. Be kell vallanom, hogy Umberto Eco A rózsza neve című alapművét, hamarabb láttam filmen, mint ahogy elolvastam. Ez egy nagyszerű produkció volt, mégis elszégyelltem magam, mert nem olvastam, hiszen már hallottam róla egyetemistaként, sőt gimnazistaként is, ezért fogtam magam és elolvastam. A filmbeli élmény és az olvasott élmény persze más volt. Az ember fantáziája ugyanis másképp működik akkor, amikor nem egy film irányítja. A filmben már valaki hozzányúlt, végiggondolta, feldolgozta, és ezt a személyt hívjuk rendezőnek. A könyvnél azonban te vagy a rendező, benned játszódnak le ezek a folyamatok.

Volt-e már olyan, hogy az olvasott élmény hatására nézett meg egy filmet?

Igen. Például a Da Vinci kód ilyen volt. Kíváncsi voltam, hogyan csinálták meg filmen, és be kell vallanom, tetszett. Persze én inkább könyvpárti vagyok. Ez azért lehet, mert régebben viszonylag keveset tévéztünk. A ti generációtokhoz képest, akik jóval többet számítógépeztek és dvd-eket néztek, mi kevesebb filmet néztünk meg. Nekem sokkal izgalmasabbak azok a dolgok, amelyeket a könyvben saját magam képzelek el. Most eszembe is jutott egy aranyos kis példa. Járok úszni a Kazinczy Általános Iskolába. Az öltözőben voltam, amikor hatodikos-hetedikes fiúk beszélgettek. El kellett olvasniuk az Egri csillagokat, és persze mondták, hogy micsoda szörnyű ez a magyar tanár, hogy ilyen kér tőlük. Az természetesen normális, hogy egy gyerek nem örül a házi feladatnak. De most jön igazából a generációk közötti, gondolkodásbeli különbség. Az egyik gyerek elkezdte mondani, hogy milyen unalmas az, hogy több tíz oldalon keresztül írják le a török hadsereg felvonulását. Szerintem pedig ez az egyik legjobb része ennek a műnek. Várkonyi is sokat ad erre a filmjében. Ha ma rendezné egy mai filmrendező, akkor ő biztos, hogy a gyerek logikáját követné. Az egész jelenet sokkal mozgalmasabb lenne. Ez persze érthető is, hiszen ma már nincs rá fogadókészség.

A magyar költőket előnyben részesíti a külföldiekkel szemben?

Igen, jobban kedvelem őket, de megmondom őszintén, mostanában ritkábban olvasok verseket. Középiszkolás koromban azonban én magam is írtam újságba, sőt még kötetem is volt. Akkoriban rengeteget olvastam. Kezdtem a klasszikusokkal. Az Arany balladákat nagyon szerettem, és ma is fenomenális élmény, amikor a drámás vizsgákon Arany balladáinak valamelyikét meghallom. Örülök, hogy titeket is megérintett ez a világ. Ezután következett Ady és Radnóti, akik megint sajátosságok. Utána elkezdtem a modernebbeket. Nagy László és Juhász Ferenc voltak olyan tizenkilenc-húsz évesen a kedvenceim. Szinte az összes kötetüket elolvastam. Most már igényesebben és ritkábban nyúlok versekhez. A magyarokat jobban kedvelem, de azért szoktam olvasni külföldiektől is. Sokáig tanítottam drámát, és volt olyan, hogy Burns Falusi randevúját feldolgoztuk helyzetgyakorlatként. Tehát érdekelnek a külföldiek is, nem csak magyarok.

A régebbi vagy a kortárs irodalom áll közelebb a szívéhez?

Inkább a kortárs irodalmat kedvem. Ilyen például Orwell, akit korábban is említettem.

Hogyan ösztönzi a diákokat az olvasásra?

Igazgatóként kevés olyan helyzet van, ahol lenne erre lehetőség, de ahol lehet, próbálom őket ösztönözni. Akiket tanítok, azokkal a diákokkal szorosabb a kapcsolatom. Próbálok utalni könyvre, filmre. Órán szoktunk filmbeli élményekről beszélni és megemlítem nekik, hogy milyen jó lenne ezt is azt is megnézni, elolvasni. Igazából nem tudom mi az eredménye, de tudok egy nem mai példát mondani. Jó tíz évvel ezelőtti történet. Akkor még vezető tanár voltam. Hallgatók ültek benn az órán, akik nálam gyakoroltak. A sztálini időszakot tanítottam, és előjött a Gulág, illetve a többi szörnyűség. Ajánlottam a tanítványaimnak az Ivan Gyenyiszovics egy napját, ami kisregény, és egy este el lehet olvasni. Mondtam nekik, hogy olvassák el, mert így képet kapnak a sztálini korszakról. Egyébként Bulgakov Mester és a Margaritája is nagyon izgalmas történet. Utána mondták a hallgatók, a friss tanárjelöltek, hogy ez szerintük nem ér semmit, mert ezt hiába

mondtam el, senki nem fogja elolvasni. Tettünk egy próbát. A következő órán megkérdeztem a gyerekektől, hogy hányan olvasták el a könyvet. Meglepő, de harminc gyerekből három-négy olyan volt, aki elolvasta. Ez a tíz százalék már soknak mondható. Azért az érdekes volt, hogy azt mondták, nem is volt olyan szörnyű. Persze ez azért van, mert a Gyűrűk Urán és a különböző horror filmekben nevelkedett nemzedék vagytok ti, és nektek az sem nagy ügy, ha letépi valakinek a fejét. Ebben a könyvben pedig semmi ilyesmi nincs. Ott szép lassan megfagynak, halálra dolgoztatják őket a leíró részekben, és ez egy átlag diáknak nem olyan szörnyű, hiszen ahhoz van szokva, hogy még a képernyőről is csorog a vér.

És a saját gyerekeit hogy ösztönözte annak idején?

Nehéz feladat volt. Az ember megpróbál kezükbe adni valamit, bizonyos műveltségi hiányokra felhívni a gyereke figyelmét. Ide jártak az Adyba mindketten, és jó tanáraik voltak. Ők is ösztönző hatással voltak rájuk. Persze nem olvastak annyit, mint én annak idején, de a kortársaikhoz képest olvasottak. Bíróságokon dolgozik mindkét fiam, így rájuk fér a humán és a reál olvasottság is.

Kiskorukban mesekönyvből olvasott?

Igen. A feleségemmel mindketten olvastunk, illetveadtunk is nekik könyveket. Az igazság az, hogy a pszichológusok szerint, amit hat éves korig a gyerek nem tanul meg szokás szintjén, utána már veszett fejsze nyele az egész. Természetesen ezeket fejleszteni lehet, mert hatéves kor után nem áll meg a fejlődés. De hogy udvarias legyen, szeressen olvasni, rendet rakjon maga után, ezeknek a kialakulása hat éves kor után lezárul. Nem véletlen, hogy hat évesen kezdődik az iskola. Azért is találták ki így, mert addigra a szülő kialakítja azokat a dolgokat, amivel elengedheti a gyereket egy közösségbe. Az óvoda más, eredetileg gyermekmegőrzésre alakult ki. Az első magyar óvodát úgy is hívták, hogy kisdudóvó, vagy „Angyalkert”. Benne van, hogy óvó, vagy is óvoda. Megóvni, megvédeni a gyereket, míg a szülőnek dolgoznia kell. De ma már ez is oktatási intézménynek számít. Főleg az utolsó év, amikor már iskola előkészítés van. Az óvodapedagógusok besegítenek ebbe a folyamatba.

Saját mesék voltak?

Természetesen voltak. Játsoztunk is vele, és ezt a fiúk a mai napig emlegetik. Egy lakótelepi házban lakunk, és helyhiány miatt emeletes ágyon aludtak. Az ujjamat kellett csavargatniuk és az olyan volt, mint egy rádió. Ha olyan helyre csavarták mondtam nekik híreket, ha odébb, akkor énekeltem valami dalt, ha még arrébb, akkor meséltem. Ezt nagyon élvezték. Mindez butaságnak hangozhatna, de ugyanakkor egy szülő - gyerek közötti, csak kettejükre tartozó kis játéknak nevelő célja is van.

Diavetítések voltak?

Az is volt. Imádták. Máig megvannak, és várom, hogy egyszer az unokáimnak is vetíthessek. A fiaim nagyon élvezték ezeket a diaképeket. Persze ez állókép és már az ő idejükben is volt videó, számítógép meg játékok, tehát már ők is egy kicsit filmes nemzedék. De azt gondolom, hogy nagyon izgalmas dolog volt számukra, mikor anya meg apa olvasott, ők pedig nézegették a képeket. A könyvben lévő képek sem mozognak, de azért úgy megnézi őket az ember, mert ezek különleges dolgok.

Mennyi ideje van olvasni? Mikor tud rá időt szakítani?

Tulajdonképpen minden nap olvasok, de hétköznap ez inkább a napi sajtóra irányul. Hétfvégén olyan nincs, hogy szakirodalom ne kerüljön a kezembe. Szakmai folyóiratokat is járatok. Kikapcsolódásként például olvasok olyanokat, mint a *National Geographic*. Szépirodalmat általában a tanítási szünetekben tudok a kezembe venni.

A téli szünetben mit tetszett olvasni?

Most éppen nem olvastam szépirodalmat, ugyanis összetolódott a munkám. „Benne vagyok” három országos vetélkedőben, és meg kellett csinálnom az eldöntők és a döntők forgatókönyveit. Van egy olyan, hogy Magyarország az én hazám című középiskolai vetélkedő. Emiatt olvastam a Magyarország útikönyvét. Ennek én készítem mind a három fordulóját. Interneten zajlanak az elődöntők, a döntő pedig a Stefánia palotában, Budapesten élőben lesz. Ugyanez a helyzet az Örökségünk '48 és az Európa nevezetű versenyekkel. Ezek minisztériumok által támogatott vetélkedők. A szünetben el kellett még készítenem az iskolai költségvetést, illetve a félévzárást is, így nem nagyon jutott idő az olvasásra.

Hogyan ítéli meg azokat az előadásokat, amelyeket könyvről írnak át színpadra?

Volt, ami jobb volt. Volt, ami olyasmi élményt adott, mint a könyvben olvasottak, és volt, ami rosszabb. Pár éve néztem meg a Fanni hagyományait, és meg kell mondanom, hogy nekem jobban tetszett színpadon, mint olvasva. Láttam már az Úri murit is, ami jó előadás volt, de számomra nem érte el a könyvben olvasottakat. Szintén megnéztem a színházban a Sasfiók című előadást. Ez szerintem unalmas volt a színpadon.

Szerette a kötelező olvasmányokat? Mindig elolvasott minden?

Végig kitűnő tanuló voltam, és az iskolában mindent elolvastam. Most is azt kell mondanom, hogy jól tettem, mert az alpműveltségem részét képezik. Sőt még az ajánlottakat is elolvastam. Persze volt, aki azt mondta, hogy stréberség, de ezzel nem foglalkoztam, mert ma is úgy gondolom, hogy jól tettem. Az egyetemen persze ezt lehetetlen megtenni. Volt olyan, hogy szigorlatra feladtak 102db kötelezőt, és úgy hogy közben voltak más vizsgáim és egyebek. Kiszámoltuk, hogy minden nap el kellett volna olvasni egy könyvet, egy fél év alatt úgy, hogy még más tárgyaid is voltak, amelyekre szintén tanulnod kellett. Ebből körülbelül 25-öt olvastam el. Viszont, és ezt javaslom mindenkinek, utána lelkiismeret-furdalásom lett, és az egyetem után módszeresen elolvastam azokat, amelyek korábban kimaradtak. Ezért mondom azt, hogy ez nem stréberség, mert akkor már nem kérte számon rajtam senki.

Igazgató úr melyik korban élt volna szívesen?

A reformkort azt szerettem. Izgalmas kor volt a 19-20. század fordulója is. A háborúk idején semmiféleképpen sem éltem volna, illetve közvetlenül a háború után sem. Talán a reneszánsz is tetszett volna bizonyos értelemben. De ez nehéz kérdés, mert más miatt meg azt mondja az ember, hogy most a legjobb. A jövőt pedig nem látod.

Van olyan tipikus szerep, ami tanár úrra illene?

Thuróczy Gyurka bácsi, Debrecen város valaha volt legismertebb színészeinek Thuróczy Gyulának a fia. Ő volt a rendezőm, mentorom. Édesapjának nagy emlékműve van a debreceni köztemetőben. Gyurka bácsi nem színész, hanem rendező lett. Főleg amatőrökkel dolgozott. Megalapította az Alföld színpadot, ami még ma is működik. Egyetemista koromban kapcsolódtam be, és évekig dolgoztam velük. Játsoztunk olyanokat, hogy kinek a személyiségéhez milyen szerep illenék. Mindegyikre szavaztunk is, és a Gyurka bácsi illetve a színészpad társaim mondták, hogy Mercutio lehetnék, Rómeó barátja. Ezt egybehangzóan szavazták meg.

Igazgató úr szerint illik önre a szerep?

Igen. Azt gondolom, nekem van humorom hozzá. Hogy jó-e vagy nem, azt nem tőlem kell kérdezni. Szeretem a vidámságot, és általában pozitív szemléletű vagyok. Szeretek másoknak segíteni, és Mercutio is ilyen. Életét áldozza Rómeóért, a Tibalttal vívott párbajban. Rómeó ezért is érzi, hogy barátja halálában ő a ludas.

Mit gondol, milyen lesz a jövőben az olvasás helyzete?

Az e-bookok már terjednek. Ettől persze az én korosztályomban is sokan irtóznak, de a középkorban például állatbőrre írták a kódexeket. Később az emberek attól irtóztak, hogy hulladékból nyomtatott papírra írják a könyveket. Ma meg már ez természetes. Lehet, hogy a ti gyerekeiteknek az lesz a természetes, hogy e- book van. Az interneten is sok a képi információ, de nagyon sok mindent olvastok is. Szövegből szerzitek az információkat. Ilyen értelemben én azt gondolom, nem olyan nagy tragédia, hogy az e-bookok elterjednek. Bár az kétségtelen, hogy engem elvarázsol az új könyv, a borítója, a színei, az illata. Az a finom, új enyves illat az nagyon izgalmas tud lenni. Nem hiszem, hogy ezt a számítógép produkálni fogja, bár ki tudja, lehet, hogy még ezt is megcsinálják. De jelenleg nem hiszem. Azt gondolom, amíg ember az ember, addig olvasni fog.

Úgy gondolom, ez a mondat méltó zárása volt az interjúnak. Annak ellenére, hogy igazgató úr egy fárasztó nap után válaszolt a kérdéseimre, nagyon segítőkész és kedves volt. Számomra nagyon sok hasznos, értékes gondolatot adott ez beszélgetés.

A riportot készítette Papp Eszter 11. D osztályos tanuló